

Aanleg Julianakanaal.

De overstromingen veroorzaakt door het Julianakanaal. (uit het dagblad “Het vaderland” van 29 januari 1935)

Om de beide kerkjes te Urmond, die als vestingen veilig beschut liggen binnen een omkransing van eeuwenoude muurtjes, staan de oude huizen gegroepeerd.

De steile straatjes met de puntige keien wringen in allerlei bochten om de woningen waarin in vroegere jaren de schippers hebben gehuisd. Het zo zuiver bewaarde gildenhuis der schippers getuigt nog van de tijd toen de Urmonders schippers waren die de vroeger nog bevaarbare Maas bevoeren. Thans wonen er de boeren, die aan de boorden van die rivier en tegen de zacht glooiende hellingen van de Limburgse heuvels hun landerijen, hun akkers en hun boomgaarden hebben.

Als men door Urmond doolt en het bochtige straatje uitwandelt dat met brede treden naar beneden kronkelt dan is het alsof de tijd heeft stilgestaan, alsof de loop van vele jaren aan dit stille plaatsje aan de Maas voorbijgegaan is.

Een mijnbedrijf en het Julianakanaal.

Maar dan opeens ontdekt het oog moderne zware hijskranen die aan de rand van een uitstekend geoutilleerde haven enorme kolenbakken van spoorwagens lichten en de inhoud ervan met donderend geraas laten neer rommelen in het gretig gapend ruim van een lichterschip en men bedenkt dat in deze streek waar eens bossen en heuvels en beekjes waren, in luttele jaren een mijnbedrijf, met bijbehorende industrieën in ontstaan en dat men ten behoeve van een gemakkelijke afvoer van de producten, voor de eventuele verdere ontwikkeling van het achterland en de industriemogelijkheden van Maastricht het Julianakanaal heeft gegraven.

En dan gevoelt met ontzag voor de durf, de energie en de kunde voor de mannen die dit hebben aangedurfd. Heuvels moesten worden doorgegraven, in de dalen moesten enorme dijken worden gelegd, sluizen met grote hoogteverschil moesten worden gebouwd, havens moesten worden aangelegd, er moesten wegen worden verlegd en tal van bruggen worden gemaakt. Niettemin betekende de aanleg van dit kanaal voor velen een groot ongerief.

Het kanaal is als langs een liniaal getrokken en uiteraard kon men geen rekening houden met de grillige grenzen van veler landerijen. Zo kon het zijn dat een boer, die vroeger zijn land vlak achter zijn woning had liggen, thans door het kanaal van zijn grond is gescheiden. Dit betekent dat hij met zijn wagens eerst een eind langs het kanaal moet rijden, daarna de hoge helling op moet gaan om zo bij de brug te komen, aan de overzijde weer een lange helling af moet om dan weer een stuk langs het kanaal de grond terug te vinden. Maar over het algemeen heeft men dat al heel filosofisch opgenomen, want men begreep dat het algemeen belang moest bovengaan boven kleine persoonlijke ongemakken.

Een ongemak dat een ramp dreigt te worden.

Maar er is nu een ander ongemak gekomen dat voor velen een ramp dreigt te worden en op de vraag of het algemeen belang dat de voordelen van het kanaal zal incasseren, de door het kanaal veroorzaakte schade zal vergoeden is nog steeds geen antwoord gekomen.

Het nieuwe kanaal lekt.

De deskundigen, in dit geval de Rijkswaterstaatingenieurs, die het kanaal hebben ontworpen zeggen dat dit niets bijzonders is, dat men dit wel had verwacht en dat binnenkort de dijken zich wel gezet zullen hebben en dus geen water meer zullen doorlaten. Maar de gedupeerden die de overlast van het water nu al gedurende twee maanden aan den lijve ondervinden vragen waarom hen dan niet heeft gewaarschuwd dat er kans bestond dat deze winter hun kelders zouden onderlopen, want dan hadden zij hun wintervoorraad niet zien bederven.

Zij vragen ook, of men de lekkages in zulk een omvang had verwacht, dat er dwars door de wegen zulke brede sleuven voor afvoer van het kwelwater gemaakt moesten worden, dat men deze wegen voor het verkeer heeft moeten afsluiten. Zij vragen of men had voorzien dat hun landerijen en boomgaarden in meren en vijvers zouden worden herschapen en waarom nu wijlen minister Kalff speciaal uit Den Haag naar deze uithoek is gereisd om de toestand in ogenschouw te nemen, als de thans geschapen situatie niets anders is dan men wel verwacht had. En tenslotte vragen zij ook wie de schade zal dragen.

Wie zal de schade dragen?

Wij zijn dezer dagen naar het bedreigde gebied gegaan waar men ons een en ander heeft laten zien en al zullen wij ons er wel voor wachten ons een oordeel aan te meten in het geschil tussen beide partijen, wij willen niet verheulen dan in elk geval naar recht en billijkheid de getroffenen schadeloosstelling toekomt en dat een zeer spoedige toezegging hiervan wel zeer gewenst zou zijn.

Het Julianakanaal loopt ten oosten van Urmond, langs Berg naar Obbicht. Op dit gedeelte is de situatie van tweeërlei aard. In het zuidelijke stuk is het kanaal dwars door een heuvel gegraven. Noordelijker loopt het door een dal tussen twee hoge dijken. De waterspiegel staat hier ongeveer gelijk met de daken van de huizen aan de voet van de dijk. Op onze tocht zijn wij eerst bij het zuidelijke geweest: ongeveer ter hoogte van Berg. Toen wij over een weggetje liepen dat loodrecht op de lengterichting van het kanaal ligt zagen wij reeds op grote afstand van het kanaal aan alle kanten het water uit de grond borrelen en naarmate wij het kanaal naderden des te talrijker werden de kwellen en des te krachtiger werden de waterstralen. Tenslotte werd het zo dat het er veel van had als was er eenvoudig een goot gelegd, dwars door de kanaalwand. Het lekwater gutste in inderhaast aangelegde sleuven, welke hier en daar dwars de weg doorploegde.

Hard stromend kwelwater.

Een zijweg was met een balk afgesloten voor alle verkeer. Wij zijn deze weg een eind opgegaan, waarbij wij af en toe door diepe plassen moesten waden, over dwarsgeulen vol hard stromend kwelwater moesten springen en telkens weer op de drassige doorweekte bodem dreigden uit te glijden. Aan de rechterhand hadden wij de vrij steil oplopende oude heuvelwand, welke dus thans tot de kanaaldijk is geworden. Overal zag men het water uit de grond spuiten, sijpelen, lekken, opborrelen. Door de dwarsgoten gutste het naar het lager gelegen terrein, links van de weg. Hier lagen uitgestrekte boomgaarden en landerijen. Tot op grote afstand stonden zij blank. Op sommige plaatsen reikte het water tot aan de takken van de bomen.

Wij gingen een dwarsweg in welke van het kanaal afleidde. Maar na ongeveer twintig

meter stuiten wij op een onoverkoombare hindernis. De boomgaarden aan onze rechterhand lagen lager dan die aan de linkerkant. Om de laatstgenoemde te ontlasten had men dwars door de weg een brede, diepe sloot gegraven zonder dat men de belanghebbenden had gewaarschuwd.

Binnenweg doorgegraven.

Men vertelde er ons echter bij dat momenteel het onberijdbaar zijn van deze binnenweg niet zulk euvel is. Als echter in het vroege voorjaar de boeren naar hun land moeten worden indien er geen verandering komt, de toestand onhoudbaar. De deskundigen hebben verzekering gegeven dat over twee maanden het lekken zal zijn opgehouden, maar de mensen in de streek schudden het hoofd want volgens hun lekenoordeel is het lekken in de laatste weken wel wat minder geworden maar niet in die mate dat het 't optimisme van de betrokken deskundigen wettigt.

De boomgaard rechts van het weggetje had het al hard te verduren, want behalve het kwelwater dat regelrecht van het kanaal komt gevloeid, krijgt deze boomgaard er nog het door de sloot wegstromende water van zijn buurman bij. Een landbouwdeskundige deelde mee dat de omvang van de schade nog niet valt vast te stellen. Dit zal pas kunnen geschieden als de bongerds weer een paar jaar in hun normale toestand zijn teruggebracht. Voor de bodem betekent de overlast van water verzuring van de grond. In de boomgaard rechts van het weggetje staat het water op sommige plaatsen 1,20 m hoog.

Later zijn wij gaan kijken bij het noordelijker stuk dat tussen nieuw opgeworpen dijken ligt. Men heeft daar, omdat er uiteraard kwelwater werd verwacht, sloten aan de buitenzijde van de dijk gegraven, om dit water af te voeren, maar de capaciteit van die sloten is bij lange na niet toereikend om al het water op te vangen. Overal in de lager gelegen landen sijpelt het water te voorschijn.

In de weg tussen Berg en Obbicht heeft de Waterstaat een buis laten leggen om het overtollige water af te voeren naar de Maas. Er is echter zoveel water gekomen dat men een metersbrede geul dwars door de weg heeft moeten graven waardoor een noodbrug is gelegd. Onder de brug woelt en kolkte een bergstroom, waarin de machteloze buizen worden schoon gespoeld.

Als men constateert welk een watermassa's uit het kanaal naar de Maas afvloeien doet het eigenaardig aan te zien hoe men bij de grote sluis van Born een pompstation bouwt, dat mettertijd het water dat bij het schutten uit de sluis naar het lager gelegen kanaalpand vloeit, weer naar het hoger gelegen deel moet brengen, omdat men zo zuinig op het kanaalwater moet zijn. Op de bouw van dit pompstation dat, zijn wij wel ingelicht, ongeveer 8 ton zal kosten, was bij het ontwerpen van het kanaal niet gerekend. Het afspringen van de desbetreffende onderhandelingen met België hebben dit gemaal echter nodig gemaakt.

Van kabbelend beekje geworden tot een brede stroom.

En aan de andere kant van Urmond hebben wij gezien hoe de Ur welke eens een rustig kabbelend beekje was, door het kwelwater uit het kanaal is gewassen tot een stroom, welke ver buiten zijn oevers voort kolkte. Tenslotte zijn wij ook nog wezen kijken aan de andere kant van Maas waar men over de weg tussen Urmond en de rivier overal beekjes ziet stromen. Dit is kwelwater uit het kanaal dat voor een groot gedeelte zijn weg heeft genomen door de kelders van de woningen in Urmond. En vlak om het plaatsje zijn alle tuinen nat en drassig, hekjes en hagen verzakt, door de

rioleringen hoort men onafgebroken het water krachtig stromen. De gedupeerden wijten het euvel aan de omstandigheid dat men voor het dichten van de kanaalwanden gebruik heeft gemaakt van de grond uit de streek welke grotendeels uit kiezel bestaat en dus veel water doorlaat. Teneinde al die poriën te dichten heeft men van de mijn een buisleiding naar het kanaal gelegd. Door deze buis worden massa's mijnslik naar het kanaal gevoerd zodat het kanaalwater op veel plaatsen zoetzwart ziet. Men hoopt dat het slik zich in de kanaalwanden zal afzetten en dat zo de gaten verstopt zullen raken. De gedupeerden betwijfelen of het slik afdoende zal helpen en of inderdaad dit proces in twee maanden zal zijn afgelopen. De tijd zal moeten leren wie gelijk krijgt. Maar hoe dit ook zij, een spoedige toezegging dat de door het kanaal berokkende schade zal worden vergoed, lijkt ons niet meer dan billijk.

Waterstaat, er staat water!!!!!!!

Het lekken van het Julianakanaal (08-06-1935 Het Vaderland)

Het kanaal thans op definitief peil en voor de nationale scheepvaart geopend.

Het is gebleken dat het lekken van het Julianakanaal geleidelijk zeer vermindert. De jongste tijdelijke vermeerdering is toe te schrijven aan het opnieuw verhogen van het kanaalpeil met 50cm, waarmee het zijn normale peil bereikt heeft.

Dat men er in het laatst gevulde deel van het kanaal het meeste last van gehad heeft komt door het laten vollopen in slechts enkele maanden terwijl men dit voor de andere vakken zeer geleidelijk in 4 jaar tijd had gedaan. Nu is de kanaalbodem bedekt met klei die poreus is zolang hij niet gezet is. Er zijn dus kleine poriën over een lengte van vele kilometers waardoor water in de grindbeding dringt, deze kan deze waterhoeveelheid niet slikken, er sijpde meer in dan de grindlaag verwerken kon. Het water kwam dan onder druk en treedt op bepaalde plaatsen te voorschijn. Nu dicht het kolenslib geleidelijk de poriën, het water komt helder uit de grindlagen, dus blijft het kolenslib achter. Ten noorden van Urmond waar men het water thans nog in aanzienlijke hoeveelheid ziet uitstromen is de toestand toch al beter dan in december hoewel het kanaalpeil toen $1/2$ m lager was. Ten zuiden van Urmond is de lekkage in zeer sterke mate afgenomen en thans na de nieuwe verhoging van het kanaalpeil niet noemenswaard meer toegenomen. Er zijn geen voorbeelden bekend dat de bodem zich tenslotte niet gedicht heeft, zodat de raad nog wat geduld te hebben, de enige juist blijkt.

Ook de schattingscommissies voor de schadevergoeding hebben kunnen vaststellen dat de lekkage zeer is afgenomen.

Wat de openstelling van het Julianakanaal betreft: dit is thans in gebruik niet alleen voor de afvoer van kolen maar ook voor de verdere vaart naar Maastricht.

Hiermee is het Julianakanaal feitelijk als nationale scheepvaartweg geopend.

Lekkage van het Julianakanaal. (Het Vaderland 02 februari 1936)

Dhr. Hermans heeft aan de minister van Waterstaat de volgende vragen gesteld: Kan de minister mededelen waarom de bewoners van Urmond en omgeving die schaden leden wegens het lekken van het Julianakanaal, nog altijd moeten wachten op een billijke vergoeding, ofschoon reeds maanden geleden een deskundige werd

benoemd om die schaden op te nemen en zulke vergoeding aan de betrokkenen aan te bieden?

Wil de minister bevorderen dat nu zeer spoedig aan genoemde, over het algemeen min-vermogende bewoners, die door het wachten verder nadeel ondervinden, de betrekkelijk geringe bedragen van zulke vergoeding worden uitgekeerd?

Schade door lekwater van het Julianakanaal. (Het Vaderland 16 februari 1936)

Toekenning van vergoeding.

Op de vragen van dhr. Hermans, betreffende spoedige uitkering ener vergoeding aan de bewoners van Urmond en omgeving, die wegens het lekken van het Julianakanaal schade leden, luidt het antwoord van minister van Lidth de Jeude, als volgt:

Voor zover de geleden schade door lekwater van het Julianakanaal reeds kan worden vastgesteld, wordt een billijke vergoeding aan de betrokkenen aangeboden tot de door de deskundige vastgestelde geschatte bedragen der schade, onder beding dat afstand wordt gedaan van alle verdere aanspraken ter zake.

In gevallen waarin deze schade nog niet definitief kan worden vastgesteld, b.v. doordat nog niet kan worden uitgemaakt in hoeverre de vóór de winter de geconstateerde achteruitgang van gewas en hout van blijvende aard zal zijn, is een afrekening nog niet mogelijk, doch de deskundige verwacht, dat dit in vele dier gevallen in de aanstaande zomer wel het geval zal zijn. Ten einde intussen het verlenen van vergoeding zoveel mogelijk te bespoedigen wordt thans naar een vorm gezocht voor een voorlopige regeling.

Zodra het daaromtrent ingewonnen rechtskundig advies zal zijn ontvangen zal, indien zulks mogelijk blijkt, zo spoedig mogelijk deze voorlopige regeling worden getroffen.

De overstromingen van het Julianakanaal. (Het Vaderland 22 januari 1935.)

Nog steeds grote waterschade, dijklekkage en bodemlekkage.

Men schrijft uit Limburg:

Ondanks de reeds van officiële zijde gedane verklaring als zou het voortdurend lekken van de dijken van het Julianakanaal reeds tot de helft zijn verminderd blijven de omwonende toeschouwers van het geteisterde gebied met grote halsstarrigheid bevestigen dat de watervloed sedert de aanvang van de overstroming niet is afgenomen. Tot groot ongerief van de belerende eigenaren duurt deze toestand reeds 2 maanden voort.

Uit een bezoek aan deze "waterrijke" streken hebben we moeten vaststellen dat Nattenhoven en Obbicht nog onophoudelijk te kampen hebben met de overstromingen van het kanaalwater, welk euvel te Urmond alleen enigszins is verminderd, omdat aldaar de omstandigheden gunstig waren om de waterstroom in haastig aangebrachte riolen Maaswaarts te voeren.

Niemand heeft durven verwachten dat het vollopen van het Julianakanaal zulke enorme watermassa's buiten de dijken zou doen vloeien. De geschapen toestand is dan ook als abnormaal te beschouwen. Ook de waterstaatsdeskundigen zullen deze uitwassen niet voorzien hebben.

In onze mening, dat de toestand niet minder ernstig is dan 2 maanden geleden,

hebben we vooral steun gevonden in het feit dat wijlen minister Kalff zich onlangs van de toestand persoonlijk is komen overtuigen. Zeker zou deze bewindvoerder naar het uiterste zuiden in het guurste jaargetijde niet hebben ondernomen wanneer daartoe geen dringende aanleiding toe was. Ongetwijfeld is door het overlijden van minister Kalff in de behandeling dezer urgente waterstaataangelegenheid een stagnatie ingetreden.

Nog slechts enkele maanden en de zozeer gedupeerde landbouwers uit het Kanaal- en Maasgebied zullen hun akkers en weilanden niet meer kunnen missen. Het meest voelen de betrokkenen zich verongelikt omdat de overheid zo lijdelijk blijft toezien. Bij spoediger ingrijpen zou de schade aanmerkelijk beperkt kunnen zijn. Door brede forse dijken stroomt het water over ruim 10 kilometer terwijl slechts enkele kilometers hoge oevers aanwezig zijn waarbinnen het kanaal zijn stroomgebied vindt. Wel kan geconstateerd worden dat het doorsijpelen van het water enigszins verminderd is, doch de bodemlekkage niet, zelfs niet waar hoge oevers aanwezig zijn.

Het Julianakanaal. (Het Vaderland 01-01-1935)

Men meldt ons:

In de gemeenten Stein, Urmond, Berg, Obbicht en Grevenbicht hebben zich comités gevormd die te Berg onder grote belangstelling hebben vergaderd. De leiding van de bijeenkomst berustte bij het bestuur van de vereniging van R.K.- Raadsleden in de Mijnstreek. Ook waren er hoofdbestuursleden van R.K. Land – en Tuinbouwbond. De organisatie werd volledig tot stand gebracht en een hoofdcomité van actie ingesteld. In het dagelijks bestuur werd gekozen het statenlid mr. N. Beckers uit Sittard voorzitter, verder uit de betrokken gemeenten één vertegenwoordiger. De nodige aanwijzingen werden aan de belanghebbenden gegeven en vastgesteld werd wegens de ernstige situatie door de watersnood ontstaan onverwijld stappen gedaan moeten worden. Berichten als zou de toestand niet verontrustend zijn en de geleden schade spoedig tot het verleden behoren gecritiseerd.

Watersnood door het Julianakanaal. (Het Vaderland 07-12-1934)

Het laatste kanaalpand tussen de gemeenten Born en Elsloo in de directe omgeving van Obbicht richt veel verwoestingen aan velden, weilanden en huizen aan. Enige waterschade was te verwachten doordat het water door de kanaaldijk die lange tijd droog gestaan heeft, alsmede door de kanaalbodem zich een weg zou banen naar de omgeving. De hoeveelheden water welke echter uit de kanaalbedding verdwijnen heeft de toestand een ernstig aanzien gegeven. De kanaalbodem die niet overal van een gelijke laag klei is voorzien omdat men niet voldoende klei had, schijnt de voornaamste oorzaak te zijn aan de overstromingen nu de dijken zich eenmaal gesloten hebben. Overal is de bodem van het kanaal van een kleilaag voorzien behalve het gedeelte tussen Born en Elsloo waar wegens drijfzand de bodem bestaat uit asfaltbeton. Het tijdstip waarop zich de bodem voor het kanaalwater zal sluiten is nog niet te bepalen. De Rijkswaterstaat tracht het euvel te verhelpen door verdund kolenslik in het kanaalpand binnen te voeren van de Staatsmijn Maurits af. In de gemeente Urmond en in Berg en Nattenhoven staan veel kelders blank. Het water sijpelt door de kanaalheuvel bij Nattenhoven.

De Rijkswaterstaat tracht met de medewerking van de burgerij het water naar de

Maas af te voeren. De keten te Born en Obbicht van de Waterstaatswerken heeft men moeten ontruimen. De uitgestrektheid der overstroomde akkers en velden is zeer groot. De weg naar Born heeft men, door deze te voorzien van rioolbuizen, van water kunnen vrijwaren. Een kermiswagen en een hooimijt staan midden in het water. Bij de grens van Born en Obbicht kan men over meer dan 100 meter grondverschuivingen constateren. De woning van een familie is binnen en buiten zo gescheurd dat zij gevaar voor de huisvesting oplevert. De weg Obbicht-Berg is tengevolge van de waterstroom in het ongerede geraakt. Een hulpbrug van spoorrails is voor het verkeer opgeworpen, doch het doorgaand verkeer is afgesloten. Zelfs een stuk Maasdijk met stenen glooiing is weggeslagen door de geweldige watermassa's. De Rijkswaterstaat neemt de waterschade op, zodat de betrokkenen schadeloos gesteld zullen kunnen worden. Met de herstellingswerken kan eerst worden begonnen zodra het water zal zijn verdwenen.

Overstromingen langs het Julianakanaal. (Het vaderland 28 december 1934)

— Schadevergoeding geëist

Uit Sittard wordt ons gemeld dat uit de gemeenten langs het Julianakanaal Stein, Urmond, Berg, Obbicht, Born en andere een comité van actie is benoemd om leidend op te treden bij de actie voor schadevergoeding bij de Rijkswaterstaat. Het kanaalwater stroomt in de verschillende gemeenten met onverminderde hevigheid uit de kanaaldijk. Ongelukken kwamen nog niet voor evenmin als zeer ernstige schade aan gebouwen.